

HLA SA TEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2021
ROČNÍK 27
NEPRODEJNÉ

1
WWW.PRAHA15.CZ

MČ PRAHA 15
PŘEJE ŠŤASTNÝ
NOVÝ ROK

**KONCEPČNÍ
STUDIE**

STR. 6-7

**MUDR. KAREL
CHLEBORÁD, PH.D.**

V našem rozhovoru s lékařem vás necháme nahlédnout do ordinace stomatologa. Tento lékař s dlouholetou praxí na Stomatologické klinice dětí a dospělých FN Motol působí i v soukromé ordinaci v Praze 10.

SÍLA HLASU

Hlas, většina z nás ho denně používá a vůbec si neuvědomuje, že pro někoho může být jediným nástrojem, jak být ve spojení s okolním světem. Náš časopis Hlasatel vám hlásá příběh kvadruplegičky Dity Horochovské a spolku Sílou hlasu, který založila se svým kamarádem Lukášem Srbou.

Architektura v Hostivaři

Díl 1. Pražské sklárny

Pražské sklárny krátce po svém otevření ve 20. letech (v pozadí Hostivařské mlýny a pekárny)

Kdysi vesnice vzdálená od Prahy se od roku 1922 stala součástí hlavního města. Přesto si stále historické jádro Hostivaře, i přes demolice mnoha objektů, zachovalo svou architektonickou kompozici jedinečný soubor zlidovělé architektury venkovského charakteru, který byl roku 1993 vyhlášen památkovou zónou.

Architektura zasáhla do bývalé vesnice

Architektura je nejobecnějším názvem pro stavitelství... Spojuje estetické a stavební znalosti, proto lze říci, že se v architektuře výrazně projevují změny společnosti... tak zní asi nejzákladnější pravidla. Rovněž lze říci, že architektura ovlivňuje život a prostředí lidí a lidé a doba ovlivňují směry a rozvoj architektury. Urbanistické projektování, územní plánování... uspořádání větších sídel a celků – máte pocit, že to jsou cíle poslední doby, ale my si ukážeme na příkladu průmyslové zóny v Hostivaři, jak přínosné bylo takové projektování většího celku na počátku minulého století.

Hostivař byla původně obcí zaměřenou na zemědělskou činnost. Zlidovělá moudrost praví: „19. století je stoletím páry“, a tak i naši obec na severu postupně orámovala železnice a vdechla Hostivaři nový život. Jednokolejnou trať (od roku 1871) doplnilo v roce 1882 první nádraží. To ještě byla kolem trati jen samá pole. Jenže pokrok

nezastaví, a tak se začaly plánovat a stavět první továrny a rozsáhlá síť železničních vlečků. Plocha na sever od trati měla své výhody. Dál od lidských obydlí, blízko u dopravního prostředku a rovná zelená louka a pole. Rýsovacího prkna se chopil uznávaný architekt, který měl k Hostivaři velmi blízký vztah – architekt Bohumil Hübschmann. Kolem ulice U Továren (do roku 1930 ulice U hřiště) začala vznikat nádherná industriální architektura nové tovární čtvrti v jednotném stylu.

Postupně, kromě historie, nahlédneme i do plánů jednotlivých továren na jejich esteticky jednotný exteriér a prakticky řešený interiér. Svoji procházku zahájíme na stanici autobusů Sklářská a vydáme se po původu jejího názvu.

Bývalé sklárny zakoupila v roce 1929 firma na výrobu plechů a smaltovaných výrobků C. T. Petzold a spol.

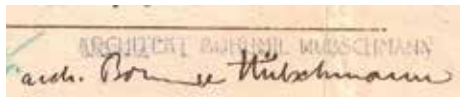
Pražské sklárny, U Továren čp. 225, 260

V březnu roku 1919 přineslo hned několik pražských listů nenápadnou informaci, že s podporou úvěrního ústavu v Hradci Králové vzniká nová společnost na výrobu tabulového skla, čirých i barevných lahví a také „skel speciálních“. Jejich kapitál v počátku tvořil necelý milion korun a svou továrnu, tedy sklárnu, se chystala vystavět někde „v okolí Prahy“. Sklárny založila společnost pánů různorodého zaměření, byl zde pražský velkoobchodník Egon Zeiner, statkář Josef Jelínek z Votrub u Šternberka, bubenečtí podnikatelé Viktor a Pavel Münzeovi, pan ředitel teplických továren František Kamm a nám dobře známý hostivařský podnikatel,

Výhodou mnoha hostivařských továren byly vlečky spojující je s železniční tratí

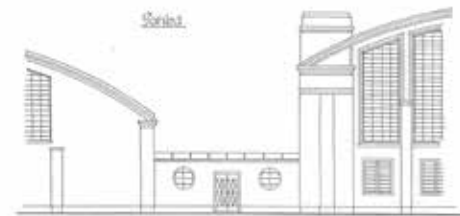
mlynář a švagr Antonína Švehly Karel Krečmer (který se takřka souběžně pustil i do dalšího velkého projektu hostivařských mlýnů a pekáren, pozdějších filmových ateliérů Host). Dá se předpokládat, že to byl právě Krečmer, který navrhl sklárnu postavit na volných pozemcích v Hostiváři a stejně jako v případě mlýnů zadat zakázku jejich projektu prvotřídnímu architektovi, který se do podoby průmyslové Hostivaře zapsal jako málokdo: Bohumil Hübschmannovi.

Bohumil Hübschmann. Pokud byl pod projektem tento podpis, znamenalo to zaručenou kvalitu

Hübschmann vtiskl průmyslové stavbě nebývalou lehkost, rozhodl se např. pro moderní a prosvětlený systém střechy, kterému se říkalo Štěpán či Štěpánova střecha. Půlkruhová konstrukce podepřená kovovou či dřevěnou kostrou kombinovaná s prosklenými tabulemi pro přirozený průchod světla. Stavět se začalo hned v roce 1919, sklárny byly dokončeny následujícího roku, celkem projekt vyšel na asi 20 milionů korun.

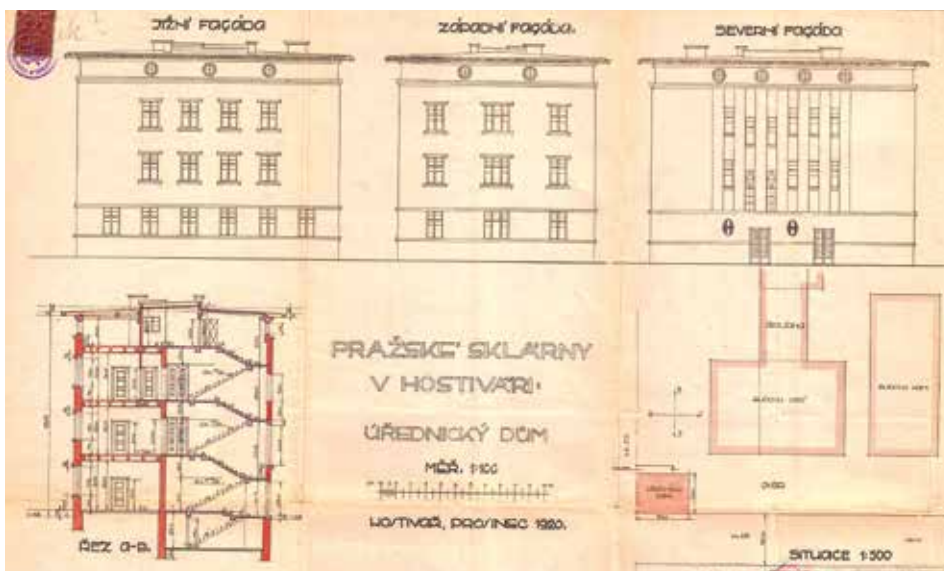
Pražské sklárny v Hostiváři
Vlasta, závodní umývárna a toalety
Střížek 1920

Z rýsovacího prkna pana architekta – detail
přístavby zázemí pro dělníky

V areálu stála hala pecí, hala van, kotelna a strojovna, budova kantýny a administrativa. Část zaměstnaných sklářů firma nechala bydlet v dělnických domech nebo v pronájmu ve skomírajícím hotelu Vlasta (dnes Hostivařská čp. 161), který za tím účelem poskytl jeho majitel, přední hostivařský stavitel Antonín Řehák.

Výkonným ředitelem firmy se stal František Kamm, generálním ředitelem Pavel Münz. Ačkoliv za sebou sklárny měly zkušené podnikatele a kapitál, přišli bohužel ve špatnou dobu. České sklo sice mělo ve světě velké renomé už z doby monarchie, poválečná situace ale přinesla do tohoto odvětví krizi. A to hlavně proto, že země trpěla vážným nedostatkem uhlí, s nímž se potýkala i další průmyslová odvětví. Skláři si stěžovali na zcela nedostatečné dodávky, což znamenalo zásadní problém a časté zastavování výroby. Požadovali po vládě, aby zajistila změnu a uhlí se přestalo vyvážet, raději se mělo přidělit českým firmám, zejména

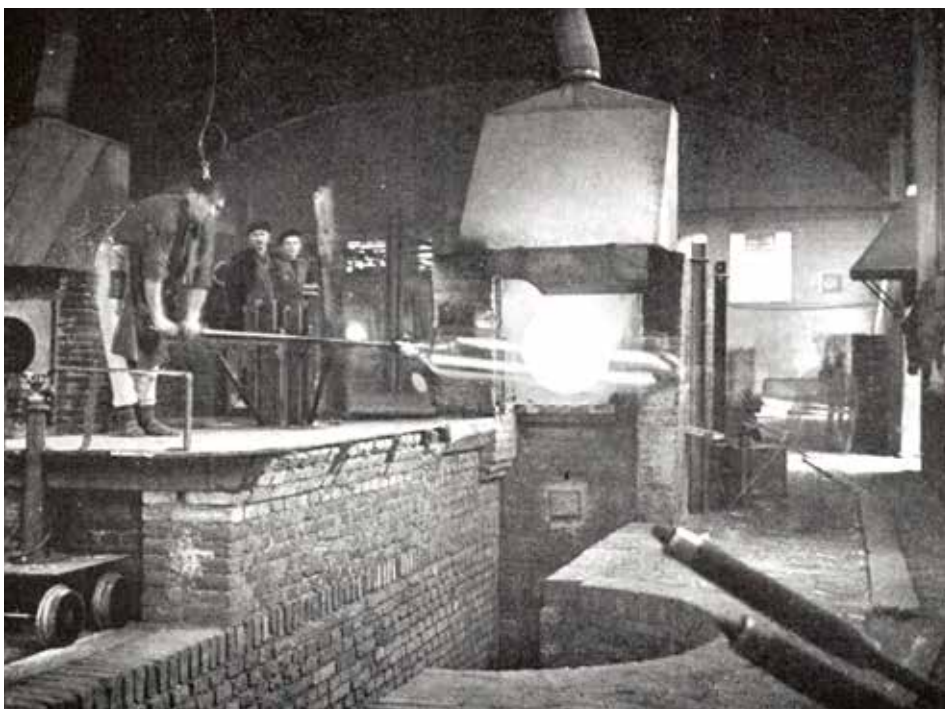
Bezchybná práce architekta Hübschmanna, v tomto případě úřednický dům hostivařských Pražských skláren

Pokus o komunistický puč

Pražské sklárny v Hostiváři měly krásnou novou továrnu, nicméně od počátku vstupovaly na značně tenký a již popraskaný led. Hned v prvním roce provozu se postarali o dobrodružství komunističtí předáci, kteří se v prosinci 1920 pokusili o podnikový převrat, vzali továrnu do svých rukou a doslova z ní vyhnali technického ředitele. Do Hostivaře 12. prosince proto dorazilo vojsko, které během nedělního poledne obsadilo továrnu a zjednotilo na místě pořádek.

V létě roku 1921 byla dosavadní forma s. r. o. nahrazena akciovou společností s kapitálem

Vzácný pohled do interiéru skláren – skláři při vyfukování válce (20. léta)

Převod na akciovou společnost měl podniku pomoci v době sklářské krize

9 000 000 korun rozděleným na 22 500 akcií v hodnotě 400 korun. Sídlo měla firma na náměstí Republiky a ustavující valnou hromadu konala 12. října 1921 v Obchodní bance. Firma také rozšířila sortiment na hodinová sklička, přičemž si hodně slibovala od projednávané (a pravděpodobně nedotažené) spolupráce se Švýcarskem.

Navíc podnik od počátku stále pronásledovala smůla. Ve sklárnách už v únoru 1921 vypukl požár od plynových generátorů, který továrna přestála bez větších problémů. Ještě téhož roku ji ale v prosinci zachvátil horší požár, který čtyři hodiny likvidovali nejen hostivařští hasiči, ale i posily z širokého okolí. Rudá záře byla tehdy vidět až k olšanským hřbitovům. Přesto se ztráty podařilo z větší části vyrovnat dobrou pojistkou u pojišťovny Legie. I tak na první valné hromadě v květnu 1922 vykázaly sklárny ztrátu více než 1 200 000 korun a zvýšily vydání dalších akcií akciový kapitál o dva miliony. Přes optimistické prognózy obrat nenastal, výroba se zastavila a již počátkem roku 1923 probleskují první zprávy o chystané likvidaci podniku, když

Z dobového tisku víme, že první požár sklárny přestál bez větších následků (Venkov, 5. 2. 1921)

celkové ztráty přesáhly 8,5 milionu korun. Firma čelila konkurzům a insolvenčním, její zásoby byly znehodnoceny, mimo jiné také vypověděla byty svým 104 dělníkům, kteří se rozhodnutí bránili u okresního soudu ve Vršovcích.

Druhý požár sklárny v roce 1922 takřka zničil. Pojišťovně Legii děkoval v tisku za pomoc ředitel Pavel Münz

V roce 1924 se Pražské sklárny ještě naposledy nadechly

Postavily novou pec s dvanácti pánvemi, brusírnou a laboratoř, vše určené pro výrobu tvrzeného a ohnivzdorného skla pro firmu Resista, která do společnosti současně vstoupila i kapitálem na tyto adaptace. V tisku se objevila zpráva: „Pražské sklárny zahájí, jak se nám oznamuje, nově provoz. Začínají nejprve na jedné menší peci o čtyřech pánvích s výrobou křišťálového skla a skla segmentovaného. Velká pec bude uvedena v činnost počátkem listopadu.“ Žel ani tyto změny nepřinesly obrat a společnost opět skončila v prohlubující se ztrátě. Další správní rekonstrukce firmy proběhla v roce 1925, majoritu akcií tehdy vlastnila Česká průmyslová a hospodářská banka. Ztráta však

dosahovala 3,5 milionu korun a stále častěji se hovořilo o možném prodeji celé firmy, či o vstupu dalšího investora, nikdo takový se ale nakonec neobjevil. Společnost definitivně zkrachovala v roce 1927.

Již během roku 1925 začaly Pražské sklárny postupně prodávat hostivařské nemovitosti, jež vlastnily (domy na adresách Štěrboholská čp. 247 nebo U Továren čp. 250), přičemž trápení ukončila likvidační valná hromada, která proběhla 21. prosince 1927 (firma byla vymazána z obchodního rejstříku k 1. lednu následujícího roku). Nutno říct, že zmíněná sklářská krize z počátku 20. let v této době nekončila a hostivařský podnik nebyl zdaleka jediný, který v této dekádě na existenční hraně balancoval. V letech 1920–1926 zkrachovaly bezmála dvě stovky sklářských firem a kupříkladu Zpráva o úřední činnosti živnostenských inspektorů v roce 1926 hovoří o velké obavě, že se ve sklářském průmyslu „krize vyvine v trvalou“.

Posledním partnerem sklárny byla firma Resista, s níž vyráběly speciální typy ohnivzdorných skel

Hostivařský tovární objekt spolu s dělnickým domkem byly nabídnuty k prodeji za necelé tři miliony. Když prodej vázl a zájemce nepřicházel, byla částka snížena na 2,1 milionu. Za ni továrnu v roce 1929 zakoupila firma na výrobu plechů a smaltovaných výrobků C. T. Petzold a spol., vybudovala zde své sklady, přičemž prostory jim adaptoval již zmiňovaný hostivařský stavitel Antonín Řehák. Tím definitivně skončila ani ne desetiletá existence hostivařských Pražských sklár. Dnes je připomíná pouze torzo ulice Sklářská a stejnojmenná zastávka MHD v ulici Průmyslová.

Po roce 1948 objekty sloužily národnímu podniku KOVONA a Kovohutím. Později místo využívala např. truhlářská výroba Dřevoservis a vystřídalo se zde vícero podnikatelů. Dnes v areálu sídlí hned několik sousedících společností: firma KK International, spol. s r. o., na truhlářské a stavební řezivo, firma na spojovací materiály Link, autoservis PSK Auto a také firma na interiérové dveře Erkado.